

НАСТАВНО-УМЕТНИЧКОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА ЛИКОВНИХ УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ

СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ

**Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта
Апропријација као метод уметничког изражавања – дигитални колажи,
кандидата мр Владимира Милановића**

Наставно-уметничко веће Факултета ликовних уметности на седници одржаној 8. априла 2014. године донело је одлуку о формирању Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта кандидата мр Владимира Милановића *Апропријација као метод уметничког изражавања – дигитални колажи*, у саставу:

1. мр Биљана Вуковић,
ред. проф. Факултета ликовних уметности у Београду (ментор)
2. мр Анђелка Бојовић,
ред. проф. Факултета ликовних уметности у Београду
3. др Јелена Тодоровић,
ванр. проф. Факултета ликовних уметности у Београду
4. др Миљивој Павловић,
доцент Факултета ликовних уметности у Београду
5. мр Растко Ћирић,
ред. проф. Факултета примењених уметности у Београду

Комисија наставно-уметничком већу ФЛУ подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Владимир Милановић (1979, Београд) дипломирао је на Графичком одсеку Факултета ликовних уметности у Београду 2003. године у класи проф. Биљане Вуковић, а 2008. године и магистрирао у класи истог професора. На Интердисциплинарним магистарским студијама Универзитета уметности у Београду је 2009. године стекао звање магистра уметности у области дигиталне уметности, ментор проф. Биљана Вуковић. Редован је члан Удружења ликовних уметника Србије од 2004. године, а од 2011. и председник Одбора Графичке секције. Члан је Организационог одбора Међународног тријенала графике у Београду. Изабран је 2011. године за асистента на Графичком одсеку Факултета ликовних уметности у Београду.

Самосталне изложбе:

2014. Апропријација као метод уметничког изражавања, Галерија ФЛУ и Галерија Излози, Београд

2013. *New Approaches towards the Contemporary Form of Expression in Graphic Art*, (Адам Пантић, Мане Радмановић и Владимир Милановић, концепт Љиљана Ташић) *Gallery Seasons*, Софија, Бугарска

2012. Радови нових асистената ФЛУ (Милица Мургић, Милан Антић и Владимир Милановић), Музеј у Пријеполју

2011. Нови асистенти ФЛУ (Милица Мургић, Милан Антић и Владимир Милановић), Галерија ФЛУ Излози, Београд

2011. Пејзаж као поетска метафора – дигитални колажи, Галерија Графички колектив, Београд

2011. ИНДИГО, Галерија Ремонт, Београд

2010. Магистарска изложба: Пејзаж као поетска метафора – дигитални колажи, Градска галерија Ужице
2008. Магистарска изложба: REW – Статична и покретна дигитална графика, Центар за графику и визуелна истраживања Академија, Београд
2006. Изложба графике, Културни центар *Dorenthe*, Ибенбирен, Немачка
2006. (О)КРУЖЕЊЕ (Раде Пејовић и Владимир Милановић), Галерија 73, Београд
2004. Изложба графике, *Lamtar*, Париз, Француска

Учествовао на преко 50 групних изложби у Србији, Шведској, Канади, Немачкој, Аустрији, Француској, Тајвану, Грчкој, Велсу...

Награде:

2004. Откупна награда Министарства културе Републике Србије, Изложба мале графике Галерија Графички колектив
2004. Откуп Секретаријата за културу Града Београда
2002. Награда ”Војновић” за ликовни рад у техници мозаика

Уметничке радионице/колоније:

2013. Ликовна колонија *Студеница 2013*
2012. *Transform 2012*, Солун, Грчка
2011. Летња уметничка школа Универзитета уметности, Радионица литографије *Необично*, Сићево
2010. Ликовна колонија *Гроцка 2010*.
2006. Графичка радионица *PART2 Adria - Munsterlandfestival, Kloster Benlage*, Немачка
2000. Петроварадинска тврђава 2000. *Јуче, данас, сутра*

Учешће у раду жирија:

2014. Члан жирија за награду за награду Богомил Карлаварис
2012. Члан жирија за награде I Међународног бијенала мале графике, Павиљон у Тврђави, Ниш

АНАЛИЗА ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

Докторски уметнички пројекат *Апропријација као метод уметничког изражавања – дигитални колажи*, кандидата Владимира Милановића представља наставак вишегодишњег истраживања и уметничког рада чији је предмет апропријација, односно, стварање уметничког дела преузимањем референци из историје уметности и савремене медијске културе.

У уводном тексту кандидат наводи своја претходна искуства у овом пољу, представљајући два уметничка пројекта.

Први магистарски рад *Rewind – статична и покретна дигитална графика*, одбрањен на Факултету ликовних уметности 2008. године, који чини циклус дигиталних графика великог формата, настао је по колажној логици, уз употребу документарних материјала и фотографија које реферишу на индустријску археологију.

Други магистарски рад *Пејзаж као поетска метафора – дигитални колажи*, одбрањен на Интердисциплинарним магистарским студијама Универзитета уметности у Београду 2009. године. У овом пројекту аутор ствара композитну слику супростављајући историјске примере пејзажног сликарства са сликама савременог света, дајући критички поглед на тренутак у коме се цивилизација налази. Корени уметничког поступка кандидата могу се уочити у овом раду где је наговештен креативни потенцијал апропријације, колажа и новонастале хибридне слике.

Докторски уметнички пројекат *Апропријација као метод уметничког изражавања – дигитални колажи* чине две целине, уметничка и теоријска, које су логично повезане, међусобно се допуњују и пружају целовитији увид у поетско полазиште и стваралачку процедуру Владимира Милановића. Уметнички рад кандидата, циклус дигиталних графика (23 графичка листа) и дигитални видео, представљен је на изложби у Галерији Факултета ликовних уметности и Галерији Излози, у периоду од 25. фебруара до 8. марта 2014. године.

Писани рад одликује добро избалансиран однос теоријског и уметничко-поетског приступа. Коришћење сазнања из историје уметности, теорије уметности, социологије и филозофије уметности, у функцији је анализе феномена апропријације и на примерен начин уводи читаоца у проблематику којом се кандидат бави у свом раду. Текст докторског рада, чији је обим 117 страна, подељен је на седам поглавља (Увод, Апропријација као уметничка пракса, Постмодерна апропријацијска уметност, Методологија израде уметничког пројекта, Дигитални колаж, Приказ изабраних дигиталних графика, Закључак) и двадесетдевет потпоглавља, са адекватним бројем илустрација и прилогом од двадесет репродукција уметничког рада. У коришћеној литератури, коју чини преко шездесет јединица, углавном су заступљени савремени аутори и издања објављена у последњих петнаест година.

У првом поглављу текста кандидат је посветио пажњу анализи појма апропријација у уметности, нарочито од осамдесетих година двадесетог века наомамо. Истакнут је активни, лично мотивисани карактер преузимања као уметничког чина, који у савременом схватању не потпада под категорију *утицаја*. Апропријација као уметничка стратегија подразумева формулисање става према преузетом делу и креативну надоградњу. У наставку текста изложени су историјски аспекти апропријације кроз концепте промене власништва над културним добрима и идеја о промени перцепције уметничког дела приликом измештања у нови контекст (власнички, просторни, културолошки).

Преузимање у уметности разматрано је као едукативни модел, који је кроз историју обезбеђивао усвајање и преношење знања о ликовном језику, али је и доприносио очувању традиције. Промена целокупне парадигме у модерној уметности утицала је да се кроз поступке присвајања успостави интерпретација која потенцира лични, аутентични израз ствараоца.

Аутор у тексту посебно подвлачи значај репродукције која је умножавањем променила однос према оригиналу и постала предмет уметничког експеримента. Теоријска анализа ослања се на Бењаминов пионирски рад и питање ауре уметничког дела, а као најзначајнији уметнички допринос у раду са

репродукцијом истакнута су дела Дишана, Ворхола, Лихтенштајна и Глена Брауна. Поред коришћења репродукције подвучена је и улога колажа којим је успостављен нови приступ у уметности преузимања. Кандидат сажето, илуструјући одабраним примерима, осветљава један ток и развој колажног мишљења од иницијалних радова Пикаса и Брака, преко конструктивистичког фотоколажа, надреалистичког принципа јукстапозиције и рада са нађеним објектом, преко попартистичког интегрисања популарне културе, до трансавангардног еклектицизма и савремених уметничких пракси.

Као теоријску основу Владимир Милановић поставља постмодернистичке концепте апропријације. У првом реду полазиште је засновано на теорији интертекстуалности. Реферирајући на идеју Кристеве да је *сваки текст конструисан као мозаик цитата* и Екову мисао да *књиге увек говоре о другим књигама и свака прича приповеда неку већ исприповедану причу*, кандидат успоставља теоријски оквир свога рада. Постмодернистичке праксе апропријације су представљене кроз бројне примере (Шери Ливајн, Ричард Принс, Синди Шерман, Лујза Лојлер, Фред Вилсон, Џеф Кунс, Комар и Меламид, Браћа Чепмен и други), а анализа се ослања на тезу Дагласа Кримпа да присвајање заправо открива слојеве репрезентације. Посебно значајан сегмент чини поглавље посвећено уметничкој апропријацији у нашој средини, у коме кандидат приказује стваралаштво Горана Ђорђевића, Живка Грозданића, Чедомира Васића, Милете Продановића и Анђелке Бојовић.

Сопствену стваралачку методологију аутор објашњава успостављањем интерсликовних односа између преузетих репродукција ремек-дела историје уметности и медијских слика савременог доба. У новонасталој колажној структури долази до рекодирања постојећих слика и креирања новог значења које није фиксирано, већ је производ динамике међусобних односа преузетих елемената. Аутор истиче да је резултат рад који претпоставља могућност креативног читања дела, у зависности од афинитета, предзнања и интуиције посматрача.

Време је у Милановићевим радовима значајан фактор, с обзиром да су представљени феномени (историја, идеологија, традиција, уметност, рат)

упоредном методом праћени у веома удаљеним временским интервалима. На овај начин створене су упечатљиве визуелне целине, које на текстуалном нивоу доводе у питање идеју прогреса и сведоче о уметниковом доживљају савременог света. У раду *School* успостављена је визуелна и текстуална релација између Рафаелове *Атинске школе* и новинске фотографије скоријег датума која приказује демонстрације у Грчкој у доба економске кризе. Идеал античке цивилизације, који је у ренесанси промовисан као извор европске културе, и слика савременог грчког друштва, у Милановићевом раду, делећи заједнички простор, осликавају стање изневерених пројеката перманентног развоја.

Стратегију колажног поступка који користи у раду аутор објашњава као колаж невидљивог реза, односно шава, у коме супростављени елементи постепено губе сопствене границе, стапају се и постају део јединствене целине. Рад у дигиталном медију аутору је омогућио да своју идеју технички спроведе доследно и да истовремено оствари све ликовне квалитете и уметничке захтеве. На овај начин избор медија је концептуално, поетски и ликовно оправдан.

Најмонументалније дело из циклуса је дигитална графика *Time Warrior* (димензија 250x60 cm) чију хибридну структуру гради преко тридесет визуелних цитата из историје сликарства, скулптуре, фотографије и филма, чија је тема битка, односно, рат. Ликовна целина је организована по логици хипертекстуалности, сведочећи о разноврсним мотивима и методама приказивања ове теме у распону од два миленијума. Симултаност приказивања сцена борби из разних епоха, укрштање призора са различитих меридијана, и уметничких интерпретација ратних сукоба од Рубенса до Кјубрика, од Гоје до Битке на Неретви, од Косовке девојке до Тошира Мифунеа... снажно делују на посматрача стварајући утисак оживљене историје, као да сви ти моменти трају паралелно и вечно, а перманентност сукоба који људска природа носи је оно што дубоко погађа.

На основу одштампане графике настала је и анимирана секвенца, видео рад *Time Warrior* у трајању од три минута, која нудећи филмско читање, открива још једну димензију рада. Она пружа могућност за анализу двојаке продукције дигиталне слике, статичне (одштампани рад) и динамичне (видео), али и

различитих режима перцепције. Видео рад је монтиран у складу са драматургијом догађаја који приказује, док звучна монтажа, обогаћена репликама из филмских цитата, одражава апокалиптичну атмосферу. Аудио колаж, пратећи кретање камере преузима звучну подлогу појединих сцена, ратних поклича, експлозија, тутњаве, обједињених ритмом ратних бубњева. У оквиру кратке форме постигнут је драмски интензитет, компримованих визуелних и аудитивних сензација, чији је резултат убедљив и драматичан доживљај целокупне историје ратовања. Покрет виртуелне камере и динамични резови, који већ представљају један вид интерпретације призора, нуде публици један могући начин посматрања дела, док је у статичној слици режим посматрања условљен искључиво избором и динамиком посматрача.

Остварења Владимира Милановића сведоче о зрелом и иновативном приступу графичком медију, и наговештавају потенцијал дигиталне графике као надоградње традиционалних медија.

У поглављу *Приказ изабраних дигиталних графика* кандидат из широког опуса издваја неколико радова на којима објашњава приступ предмету рада, ликовном проблему и излаже размишљања о теми којом се бави. Овај текст је од изузетне користи за разумевање Милановићевог дела, не као објашњење, већ као увођење у лични свет уметника. Представљена су полазишта за конкретни рад (репродукције и други визуелни материјал), разлози за настанак појединих радова, асоцијације које су се јављале у току рада и анализа постигнутих резултата.

Пишући о циклусу графика *Пандорина кутија* (девет графичких листова) аутор објашњава да је полазиште у раду репрезентација овог античког мита у историји уметности. Конфронтирајући репродукције слика и скулптура са савременим призорима креирана је ликовна структура која представља уметничко размишљање на тему хуманизма и наде. Аутор наводи бројне изворе за свој рад (античка скулптура, Рубенс, Рибера, Брекер и други) и доводи их у контакт са традиционалним и савременим интерпретацијама култа тела, одразом идеологије у уметности, перцепцијом мита и тако даље.

У завршном поглављу Милановић износи закључна размишљања која се односе на позиционирање уметника у времену у коме живи и ствара. Иако је његов рад критички настројен према савременом цивилизацијском тренду, он није морализаторски, већ је инициран потребом да се стекне дубљи увид у друштвену реалност, како би се она боље разумела.

Аутор на крају, као закључак, предлаже читаоцу да се врати посматрању и личној анализи приказаних дела, истичући да је дело *увек веће од уметничког говора о њему, да је комплексније и обухватније од експликације и литерализације, те да само дело превазилази намере аутора, па чак и поседује нека својства и поприма димензије којих аутор није био свестан у току рада.*

ОЦЕНА ОСТВАРЕНИХ РЕЗУЛТАТА

Докторски уметнички пројекат *Апропријација као метод уметничког изражавања – дигитални колажи*, кандидата Владимира Милановића, успешан је пример повезивања теоријске мисли и практичног уметничког пројекта кандидата. Добро успостављена равнотежа ових аспеката рада остварена је паралелним развојем оба тока истраживања. Адекватан избор литературе омогућио је кандидату формирање теоријске платформе која је своје ефекте испољила и у уметничком деловању, а новонастала дела покренула су даље промишљање теоријских импликација рада. Чињеница да је Милановић на изложби представио опсежан опус дигиталних графика (23 графичка листа) и видео рад, паралелно у два галеријска простора, сведочи о амбициозном уметничком пројекту. Висок професионални и уметнички ниво графичког израза аутор је остварио у дигиталном медију, сведочећи да је савремена графичка уметност простор отворен за истраживања. Од изузетног значаја је и Милановићев писани рад који анализира појаве у ликовној уметности које су у домаћој стручној литератури мало заступљене. Због тога овај докторски уметнички пројекат испуњава све критеријуме највишег образовног нивоа у области уметности и представља остварење релевантно у савременој уметности.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Комисија сматра да је докторски уметнички пројекат *Апропријација као метод уметничког изражавања – дигитални колажи*, кандидата мр Владимира Милановића добар пример студиозног и посвећеног приступа реализацији докторског уметничког пројекта, и да остварени резултати представљају допринос целокупној култури и уметности.

На основу изложеног чланови Комисије предлажу Наставно-уметничком већу Факултета ликовних уметности у Београду да прихвати овај извештај и проследи га Сенату Универзитета уметности на даље усвајање и покретање процедуре за јавну одбрану.

Чланови Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта:

.....

мр Биљана Вуковић,
ред. проф. Факултета ликовних уметности у Београду (ментор)

.....

мр Анђелка Бојовић,
ред. проф. Факултета ликовних уметности у Београду

.....

др Јелена Тодоровић,
ванр. проф. Факултета ликовних уметности у Београду

.....

др Миливој Павловић,
доцент Факултета ликовних уметности у Београду

.....

мр Растко Ћирић,
ред. проф. Факултета примењених уметности у Београду